

Jaarstukken 2022

Gemeente
Hengelo

5.1 Hengelo in verbinding

Koers 2040 en de strategische agenda

Inleiding

Bij de zomerbrief 2022-2026, medio 2022, is toegelicht met welke ambitie het college de dialoog met de gemeenteraad en de stad aangaat over de koers van de gemeente. Gezamenlijk willen we toewerken naar een strategische agenda, die ons helpt de ambities richting 2040 dichterbij te brengen. De strategische agenda kent (voorlopig) vijf ambities/opgaven, die in de loop van het proces steeds verder en concreter worden ingevuld:

- De inwoner centraal
- Wijkgerichte aanpak
- Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling
- Transformatie sociaal domein
- Draagvlak voor duurzame inrichting

Het is belangrijk om ons te realiseren dat het bouwen aan een strategische agenda een dynamisch proces blijft, dat geen einddatum heeft en geen blauwdruk kent. Onderdelen van de strategische agenda kennen hun eigen (participatieve) proces en doorlopen verschillende snelheden. Als voorbeeld noemen we de totstandkoming in 2022, via een uitgebreid participatief proces met inwoners, bedrijven, onderwijsinstellingen en belangenorganisaties, van de omgevingsvisie fase 2 'Het Hart van Hengelo' in het licht van de toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling. Continue werken we aan onze lange termijn opgaven en ambities, waarbij we hebben afgesproken om het gesprek met uw raad over de strategische agenda als geheel, te koppelen aan de momenten in de P&C-cyclus. Dat betekent dat we bij dit jaarverslag 2022 ingaan op het verder brengen van onze koers 2040 en het eerste halve jaar van het bouwen aan onze strategische agenda.

Onze koers 2040

In 2040 is Hengelo net als nu een aangename stad om te wonen, werken en leven. Een gezellige, inclusieve, duurzame en gezonde stad die bruist van het leven, waar mensen bij elkaar betrokken zijn en onze historie zichtbaar verbonden is met de toekomst. Samen met onze regionale partners hebben we een hoge kwaliteit van leven gecreëerd door vanuit onze identiteit en kernkwaliteiten steeds slim in te spelen op actuele trends en ontwikkelingen. Daarbij zetten we de innovatieve high tech maakindustrie in als motor voor de brede sociaaleconomische ontwikkeling. Daar zijn we van oudsher goed in en het potentieel is groot. In 2040 behoren we tot de top 3 van groene technologische topregio's in Nederland. Daarmee hebben we de hele stad en regio in 2040 naar een hoger niveau getild. De stedelijke dynamiek en cultuur heeft een flinke impuls gekregen. Daarmee is de voedingsbodem gecreëerd voor innovatie en initiatief en hebben we kenniswerkers, creatieve werkers, jongeren, vakmensen - kortom talent in brede zin - aan onze stad gebonden. Tegelijkertijd is het brede fundament van onze stad in 2040 versterkt. De maakindustrie is daar sterk van afhankelijk. Het woning- en voorzieningenaanbod is zowel in omvang als in diversiteit toegenomen zodat we uiteenlopende bevolkingsgroepen aantrekken, die ervoor zorgen dat onze beroepsbevolking op peil blijft. Zij werken in sectoren waar de maakindustrie van afhankelijk is. De kwaliteit van leven in Hengelo is in 2040, waar mogelijk, nog beter dan in 2022. Om deze koers richting 2040 succesvol te kunnen varen en daarmee onze ambities waar te kunnen maken, werken we aan een aantal opgaven via onze strategische agenda.

1. De inwoner centraal

Het dwarsthema 'de inwoner centraal' maakt onderdeel uit van alles wat wij als Hengelo doen. De inwoner staat centraal in ons handelen. Wij willen dichtbij de mensen staan en werken aan de kloof tussen de overheid-inwoner die de afgelopen jaren te groot is geworden. We willen daarom meer in contact zijn met onze inwoners en bedrijven maar ook beter zichtbaar maken wat we voor hen doen. Het thema komt op verschillende plekken terug. Zowel bij fysieke ontwikkelingen in onze gemeente, als bij bijvoorbeeld de totstandkoming van het uitvoeringsplan binnen het sociaal domein, betrekken we inwoners en partners. Daarnaast gaat het over dat we vanuit de inwoner redeneren, dus doen wat aansluit bij inwoner, in plaats van het leidend laten zijn van het gemeentelijk systeem of proces. Dit neemt niet weg dat onze inwoners, bedrijven en instellingen ook vaak tegenstrijdige belangen hebben. Mede daarom

moeten college en raad uiteindelijk zelf de belangenafweging maken. In een tijd waarin de maatschappij, mede onder invloed van nieuwe technologieën, sneller verandert dan ooit is Digitale Transformatie een kans en noodzaak om als gemeente relevant te blijven voor de stad bij het aanpakken van 'nieuwe' maatschappelijke opgaven. Hierdoor kunnen we onze dienstverlening verbeteren en aan de verwachtingen van inwoners (blijven) voldoen. We moeten er daarbij goed oog voor houden, dat de inwoners die minder digitaal vaardig zijn mee kunnen blijven komen. De manier waarop we onze dienstverleningsprocessen inrichten of ons verhouden tot inwoners, bedrijven, instellingen en partners is gebaseerd op de leidende motieven: persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar. Dit geeft richting aan onze dienstverlening en is de basis voor ons handelen. De leidende motieven zijn de woorden die omschrijven hoe wij met onze inwoners, bedrijven en instellingen willen omgaan. We zijn in staat om meer inwoners te betrekken bij de ontwikkeling van nieuwe plannen of ons beleid. De uitdaging ligt daarnaast ook in hoe we de inwoners betrekken en hoe wij vervolgens de input meenemen in de plannen en beleid.

We zien in dit jaarverslag terug dat onze dienstverlening tegelijkertijd onder druk komt te staan vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Daarom zijn we ons bewust van de uitdaging om nu en in de toekomst meer dan ooit voldoende tijd en capaciteit te steken in het aantrekken én behouden van talentvolle medewerkers. Meer specifiek doelen we dan op een stevige invulling van ons arbeidsmarktbeleid met daarbinnen voldoende personele capaciteit op recruitment en arbeidsmarktcommunicatie. Daarnaast kijken we naar ons arbeidsvoorwaarden om een aantrekkelijke werkgever te zijn én blijven. Alleen op deze wijze kunnen we onze ambities op het gebied van de gemeentelijke dienstverlening op de lange termijn blijven realiseren.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

Participatie: In het najaar van 2022 is, na een waardevol proces tussen raad, inwoners, college en ambtelijke organisatie, het denkkader participatie vastgesteld. Dit kader helpt om bewuste keuzes te maken en een eenduidige werkwijze rondom participatie te bewerkstelligen. Dit geldt voor projecten en het ontwikkelen van visies, maar met nadruk ook voor alles rondom de Omgevingswet. Deze wet schrijft voor dat we participatie vanuit de gemeente en door initiatiefnemers vormgeven. In 2022 is ook aandacht geweest voor het betrekken van onze jongste inwoners middels het programma Baas boven Baas. We hebben met kinderen de volgende thema's besproken: vrijheid, duurzaamheid, mobiliteit en sport.

Om van het denkkader participatie naar uitvoering te komen is borging van participatie nodig. Daarmee werken we aan een zogenoemde 'participatieve organisatie', als stip op de horizon. Een organisatie die participatie eenduidig toepast in het dagelijks werk. Participatie is daarmee een vanzelfsprekend onderdeel van ons handelen, beleid en projecten. Als Hengelo willen we dicht bij de inwoner staan, effectiever beleid en weloverwogen besluitvorming vanuit de gemeenteraad. Dit doen we door de betrokkenheid en zeggenschap van inwoners te vergroten en het perspectief van de stad voorop te stellen. Dit vraagt van de organisatie én de politiek om verantwoordelijkheid te durven delen of soms grotendeels los te laten.

Digitale transformatie: Vanaf medio 2022 is het vanuit het programma Digitale Transformatie ingezet op het beter in verbinding brengen van Digitale Transformatie en de Koers 2040. Dat wil zeggen dat we actief projecten zijn gaan zoeken die een bijdrage leveren aan de koers 2040. Het resultaat hiervan is dat we in 2023 gaan inzetten op het uitvoeren van diverse projecten, een mogelijk interessant onderwerp is het uitvoeren van een project op het gebied van 3D-modellering/Digital Twin¹ in de fysieke openbare ruimte.

2. Wijkgerichte aanpak

We zetten in op het behoud en versterken van leefbare wijken. Wijkgericht werken als centraal thema heeft vorm gekregen in de Zomerbrief 2022-2026. Daarin wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan een gebieds- of wijkgerichte aanpak om daarmee bij te dragen aan het vitaal en leefbaar houden van de wijken en buurten. Belangrijke thema's zijn wonen, zorg & welzijn, veiligheid en de fysieke leefomgeving. Wij willen weten wat er leeft in de directe leefomgeving van onze inwoners en om die reden gaan we meer gericht - per gebied/wijk – werken.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

¹ 3D modellering wil zeggen dat je bij een object, zoals een gebouw, niet alleen de breedte en hoogte weergeeft, maar ook de diepte. Hierdoor kun je het gebouw ruimtelijk waarnemen. Een Digital Twin is een digitale weergave van een bedoeld of feitelijk fysiek product, systeem of proces in de echte wereld dat dient als de feitelijk niet te onderscheiden digitale tegenhanger ervan voor praktische doeleinden, zoals simulatie, integratie, testen, monitoring en onderhoud

Wijkgericht: De in de Zomerbrief aangekondigde Bestuurlijke Opdracht Wijkgericht Werken is op 11 oktober 2022 in het college vastgesteld. Hierover is de gemeenteraad per brief geïnformeerd. Deze Bestuurlijke Opdracht gaat uit van twee sporen met als doel (1.) om te komen tot een gebalanceerde aanpak voor de toekomst en (2.) tegelijkertijd reeds concreet invulling te geven aan wijkgericht werken. Het beoogde resultaat daarbij is dat de gemeente meer inzet op een stevige basis in de wijk, dichtbij de leefwereld van de inwoner. Een goed netwerk in de wijk maakt het voor inwoners eenvoudiger om bij concrete issues ondersteuning te vragen. Hierdoor is er een betere dienstverlening en wordt de kloof tussen gemeente en inwoners verkleind. Er is geen blauwdruk, we gaan dit samen met de gemeenteraad en onze inwoners vormgeven.

In de begroting 2023-2026 is (in navolging van de Zomerbrief 2022) een aanzet voor een strategische agenda opgenomen. Een van de vijf thema's daarin is, zoals hiervoor aangegeven, Wijkgericht Werken. De voorbereidingskosten voor de Wijkgerichte aanpak voor 2023 worden bekostigd uit het voorbereidingsbudget voor de strategische agenda.

Veiligheid: Hengelo is een veilige en prettige stad om in te wonen, te werken en te recreëren. Wij hebben ons ingezet om het aantal misdrijven verder terug te dringen en het gevoel van veiligheid te verhogen. Er zijn goede ervaringen opgedaan met het wijkgericht werken: in samenspraak met bewoners en professionals is gericht gekeken naar de veiligheidsproblematiek, overlast en de mogelijke oplossingen. Daarbij zijn ook de bewoners geïnformeerd over de voornaamste bevindingen en acties. Het legt de basis voor het vervolgproject leefbare en veilige wijken in Hengelo. Verderop in dit document wordt daar meer uitgebreid op ingegaan.

3. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling

Deze opgave heeft tot doel onze stad op de kaart te zetten, zodat we in de toekomst steeds aantrekkelijker worden voor jongen mensen, voor 'talent' in de brede zin van het woord. Onze beroepsbevolking moet op peil blijven en het liefst nog groeien, om onze voorzieningen over de volledige breedte in stand te kunnen houden. In het licht van deze opgave is in 2022 op vele vlakken gewerkt aan het op de kaart zetten van onze stad. De focus ligt daarbij op de (sociaal)economische opgaven van de 'Groene technologische topregio', de 'Spoorzone Hengelo Enschede' (met daarin de binnenstad en Hart van Zuid) en onze woningbouw- en mobiliteitsopgave.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

Groene technologische topregio: In 2022 hebben wij, samen met de andere dertien Twentse gemeenten en andere O's (ondernemers en onderwijs), onder de vlag van Twenteboard een nieuwe Agenda voor Twente (2023-2027) gemaakt. De Agenda voor Twente is gericht op het 'later'; het middel om te komen tot het samenwerken in een groene technologische topregio. Ook heeft de Twenteboard in 2022 een aanvraag voor de vierde tranche Regio Deal gedaan, die begin 2023 is gehonoreerd met een Rijksbijdrage van 25 miljoen. In deze aanvraag wordt vooral gekeken naar het 'nu', waarin we (met de brede welvaart in het achterhoofd) een aantal zaken zien waarin Twente moet verbeteren wil het doorgroeien naar de ambities gesteld in de Agenda voor Twente.

Spoorzone Hengelo Enschede (met binnenstad en Hart van Zuid): Rond de Spoorzone (SHE) is in 2022 hard gewerkt om te komen tot een gezamenlijke visie van de beide steden op het gebied. Hierbij zijn de diverse stakeholders in het gebied, onderwijs, bedrijfsleven en ontwikkelaars, nauw betrokken. De visie voor de Spoorzone Hengelo Enschede zet het gebied neer als een propositie, waarbij de Spoorzone Hengelo Enschede doorgroeit als centrum van de corridor Zwolle-Twente-Münster met onder meer rondom de stations knooppunten aantrekkelijke vestigingsmilieus met vernieuwende combinaties van duurzaam wonen, werken, ondernemen, leren en ontmoeten. Dit stelt de regio in staat een innovatief leef-, woon- en werkmilieu te ontwikkelen om talent aan te trekken en te binden en daarmee de werkgelegenheid in heel Twente te versterken. Deze visie is een stip op de horizon waarbij de kansen en ambitie voor het gebied in beeld zijn gebracht. In het eerste halfjaar van 2023 wordt deze visie aan de raad aangeboden om als richtinggevend beleidskader vast te stellen en te gebruiken als input voor de omgevingsvisie. Verder gaan we samen met Enschede op zoek naar een goede samenwerkingsvorm voor de grote opgaven in het gebied.

Ook in de realisatie van de plannen voor de binnenstad en Hart van Zuid zijn in 2022 grote stappen gezet. Het actieplan binnenstad is in 2022 herijkt, de realisatie van het Marktplaats is nagenoeg afgerond en de voorbereidingen voor de sloop van de Lambertuspassage en herinrichting van het gebied Wetstraat-Wemenstraat zijn afgerond. Naast de voorbereiding en uitvoering van de al lopende projecten in Hart van Zuid is gestart met de visieontwikkeling van de KMS-locatie (Stork terrein) in Hart van Zuid. Een herontwikkeling van de KMS locatie biedt kansen voor economische structuurversterking en voor nieuwe en inspirerende initiatieven voor wonen, werken, leren én ontmoeten. Daarmee

kan het gebied een kansrijke verrijking worden op de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid, de kruisbestuiving tussen de binnenstad en Hart van Zuid, de stad en de (top technologische) regio.

De binnenstad is op verschillende manieren onder de aandacht gebracht van ondernemers, retailketens en andere overheden. Dit heeft onder meer geresulteerd in de gehonoreerde subsidieaanvragen voor de Impulsaanpak Winkelgebieden en de Woningbouwimpuls. Een mooi voorbeeld van het op de kaart zetten van Hengelo was dat bij een landelijk symposium alle plenaire inleiders waaronder minister Adriaansens Hengelo als voorbeeld noemden van een stad die op een goede manier de binnenstad aanpakt.

Woningbouw- en mobiliteitsopgaven: Om het woningtekort terug te dringen heeft Het Rijk via de nationale woon- en bouwagenda aangegeven in te zetten op de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030. Deze ambitie is verder uitgewerkt in de Woondeals tussen gemeenten, woningcorporaties en provincie. De regio Twente heeft, samen met west-Overijssel, als eerste regio van Nederland een woondeal bereikt. Hierin is een ambitie afgesproken om minimaal 14.100 woningen te bouwen tot en met 2030. De ambitie van Overijssel ligt daarnaast nog 20.000 hoger. Minimaal 2/3 van deze nieuwe woningen moeten betaalbaar zijn. Hengelo staat voor grote uitdagingen om de woningbouw te versnellen. Om die reden hebben wij een beroep gedaan op de beschikbaar gestelde middelen vanuit het MIRT. We hebben een aanvraag gedaan voor een bijdrage in mobiliteitsmaatregelen voor de versnelling van de woningbouw in de Binnenstad en Hart van Zuid, als belangrijk onderdeel van de Spoorzone Hengelo Enschede. In beide gebieden ligt een belangrijke opgave om te voorzien in nieuwe mobiliteitsoplossingen om daarmee de woningbouw te kunnen versnellen. De aanvragen zijn in november 2022 gehonoreerd. Met die steun van ruim 15 miljoen, slagen we er onder andere in om een mobiliteitshub in Hart van Zuid te ontwikkelen en tot goede oplossingen voor Lange Wemen te komen.

Op (boven)regionale schaal zijn op mobiliteitsgebied afgelopen jaar belangrijke stappen gezet, met het binnenhalen van 30 miljoen voor de verder ontwikkeling van de lijn Zwolle, Twente, Münster. Daarnaast hebben we in Hengelo, samen met de stad, onze visie op de mobiliteit van overmorgen ontwikkeld. Dit mobiliteitsplan wordt in de eerste helft van 2023 ter vaststelling aangeboden. Samen met Enschede en Almelo is in 2022 een lobby opgestart om de verstedelijkingsopgave die Twente heeft en waarmee we bijdragen aan de nationale doelstelling onder de aandacht te brengen. De provincie heeft dit initiatief omarmd en steunt de Twentse gemeenten bij deze lobby. In 2023 zullen wij samen met de andere steden en de provincie belangrijke input leveren om onze opgaven op te nemen in de ruimtelijke arrangementen die de provincie met het Rijk gaat sluiten in het kader van het leggen van de nationale ruimtelijke puzzel. Twente als ontbrekend puzzelstuk van de ruimtelijke kaart van Nederland is namens de Twentse steden door gedeputeerde Boerman aangeboden aan de ministers Harbers en De Jonge en staatssecretaris Heinen.

4. Transformatie sociaal domein

2022 heeft in het teken gestaan van de totstandkoming van het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo'. Een preventieve, integrale wijkgerichte aanpak, dicht bij de inwoners, moet de komende jaren leiden tot een inhoudelijke transformatie van het sociaal domein. Om, met het oog op de vergrijzing en de toenemende problematieken, de ondersteuning aan mensen die dat nodig hebben ook op de langere termijn te kunnen garanderen. Naast het voortzetten van de bestaande maatregelen en innovatieplannen, zijn wij daarom opnieuw aan de tekentafel gaan zitten om te komen tot een reset van het systeem.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

Op 26 oktober 2022 is de gemeenteraad van Hengelo akkoord gegaan met de aanvullende beleidskaders van het Nieuw Hengelo's Model, zoals verwoord in het Transformatieplan. Wij willen de sociale basis versterken, basisondersteuning ontwikkelen en maatwerkondersteuning verminderen. De belangrijkste kenmerken die ten grondslag liggen aan dit model zijn: normaliseren, preventie, wijkgerichte aanpak en nieuw zakelijk partnerschap.

Om de uitvoering van het Nieuw Hengelo's Model goed te organiseren en hierover op tijd het juiste gesprek te voeren met inwoners en partners (inclusief onze adviesraden), heeft het college van B en W op 20 december 2022 een uitvoeringsplan vastgesteld. Een uitvoeringsplan waarin wij prioritering aanbrengen in de activiteiten die wij in 2023 op moeten pakken. En waarin wij een proces uitlijnen voor de verdere concretisering van deze activiteiten. Deze concretisering kan alleen in gesprek met onze inwoners en partners. Vanuit onze regierol hebben wij als gemeente in 2022 gestuurd op de inhoud en planning van het transformatieplan. Met de start van de uitvoering zal de inhoud steeds meer in gesprek met en bij onze partners belegd worden en zal onze regie zich meer op het proces focussen.

De gemeente Hengelo begint met de transformatie van het sociaal domein niet bij nul, maar bouwt voort op eerdere keuzes vanuit de innovatieplannen en maatregelen. Daarbij zagen wij in de tweede beleidsrapportage 2022 al dat de meeste financiële effecten bij de Wmo liggen. En dat de taakstelling voor de Wmo in 2022 is gerealiseerd met een gestaag toenemend effect. Bij de tweede beleidsrapportage werden wij al gesterkt in onze gedachten dat wij meer inwoners (voorzittend) - in de wijken - kunnen ondersteunen. Zoals wij dit ook hebben vastgesteld in het transformatieplan. Meer hierover vindt u terug in programma 6.

5. Draagvlak voor duurzame inrichting

We leven in een tijd van grote veranderingen. De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds vaker merkbaar, ook in onze stad en we intensiveren onze inspanningen om die te beperken. Maar ook de energietransitie kent grote gevolgen. De afhankelijkheid van fossiele bronnen en de kwetsbaarheid van de beschikbaarheid daarvan zijn door de oorlog in Oekraïne nog duidelijker geworden. Dit heeft niet alleen geleid tot stijgende energieprijzen, maar ook tot het besef dat de noodzaak om sneller over te schakelen naar duurzame alternatieven groot is. Als gemeente hebben we een belangrijke rol om deze uitdagingen, ambities en oplossingen in beeld te brengen en vervolgens een passende koers te bepalen. Daarbij moeten we de belangen van alle betrokkenen steeds in het oog houden en afwegen.

Wat hebben we bereikt/gedaan?

De transitie naar een energie neutrale en klimaatbestendige stad is een complexe en veelomvattende opgave die zich uitstrekt over de komende decennia. Landelijk hebben we daarover afspraken gemaakt in het klimaatakkoord. In lijn daarmee hebben we lokaal de ambities in ons collegeprogramma en in beleid vastgelegd of zijn voorstellen daartoe in voorbereiding. We werken toe naar een Hengelo zonder energiearmoede en we zijn uiterlijk in 2050 klimaatneutraal en energieneutraal. In deze overgang doet iedereen mee en werken we samen aan een duurzame gezonde inclusieve samenleving.

Beleidsmatig hebben we gewerkt aan een stevige basis hiervoor. In de visie 'Duurzaam Hengelo, koers richting 2050' hebben we aan de hand van zes thema's de koers bepaald voor die duurzame ontwikkeling. In de Regionale Energiestrategie Twente 1.0 (RES-T) legden we de ambities voor de opwek van duurzame elektriciteit in Twente vast. De bijdrage van Hengelo legden we vast in het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030, waarin we beschrijven hoe, waar en met wie we elektriciteit met zon en wind gaan opwekken. De opgave om Hengelo aardgasvrij te maken werken we uit in het Warmteprogramma dat in 2023 door de raad moet worden vastgesteld. De vastgestelde klimaatadaptatiestrategie geeft aan hoe we omgaan met de gevolgen van klimaatverandering en we werken aan een uitvoeringsagenda met concrete maatregelen.

De komende jaren staan in het teken van uitvoering. De middelen die vanuit het Rijk beschikbaar zijn gesteld gaan we daarvoor inzetten. We zetten in op energiebesparing en het bestrijden van energiearmoede. Daarnaast werken we onder meer aan de ontwikkeling van zonnenvelden en windturbines, het aardgasvrij maken van buurten en wijken, het stimuleren van emissie loos vervoer, de uitwerking van de klimaatadaptatiestrategie en het versterken van de biodiversiteit. Dit doen we aan de hand van een programma duurzaamheid, dat de 6 thema's van de visie Duurzaam Hengelo volgt. Met dit programma zorgen we voor samenhang, heldere doelen en ambities en integrale sturing op deze belangrijke thema's. Het zal veel inspanning en investeringen vragen om de ambities waar te maken, maar het belangrijkste is dat we dit samen doen met alle inwoners, bedrijven, partners en overheden. Alleen dan kunnen we deze grote opgaven aanpakken.